

College van burgemeester en wethouders en gemeenteraad
Postbus 101
3230 AC Brielle

Brielle, 21 december 2020

Betreft:

[Algemeen naar aanleiding van informatie, verstrekt op de website van de gemeente Brielle \(1-aprilmonument Bastion IX\)](#)

1. het ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor de reconstructie van de poort op de funderingsresten en de opwaardering van Bastion IX, op de locatie, plaatselijk bekend Bastion IX, kadastraal bekend gemeente Brielle, sectie B, nummer 181, aangevraagd door de gemeente, mevrouw van Oers, daartoe gemandateerd door het college (hierna te noemen: 'gemeente/Oers')
2. de ontwerpverklaring van geen bedenkingen, afgegeven door de gemeenteraad, zoals bedoeld in artikel 2.27 van de Wabo, voor het afwijken van het bestemmingsplan "Vesting"

Geacht College van burgemeester en wethouders en gemeenteraad,

Stichting Noordpoort maakt graag gebruik van de mogelijkheid om haar zienswijze op bovengenoemde ontwerpen in te dienen.

Stichting Noordpoort is belanghebbend, omdat zij:

- een groot deel van de spelers van het 1-Aprilspel vertegenwoordigt;
- is opgericht om o.a:
 - het historisch beeld en karakter van Brielle te behouden;
 - historische bebouwing en monumenten en voorwerpen van geschiedenis, kunst en landschap te behouden en te herstellen;
 - cultuurhistorische waarden in met name Brielle te behartigen namens inwoners van Brielle;
 - de waakzaamheid van officiële instanties belast met zaken op het gebied van het beleid, beheer en behoud van het culturele historische erfgoed;
- inwoners van de Dijkstraat ondersteunt in hun verweer op bovengenoemde 1) en 2).

[Algemeen naar aanleiding van informatie, verstrekt op de website van de gemeente Brielle \(1-aprilmonument Bastion IX\)](#)

'In het ontwerp zijn de Noordpoort en de stadsmuren op een abstracte wijze in hout gereconstrueerd.'

Zienswijze: Een reconstructie van de Noordpoort is niet te realiseren, omdat van die periode geen waarheidsgetrouwe afbeeldingen, afmetingen, uiterlijkheden bekend zijn. Er is wel een vermoeden, maar geen bewijs.

Advies: Ook al is de mening van het college, dat dit bouwwerk waarheidsgetrouw is, vindt Stichting Noordpoort dit bouwwerk niet passen in de ruimte, zoals die heden ten dage beschikbaar is. Ten tijde van 1572 was er nog geen bastion, evenmin waren de wallen aanwezig noch de woonhuizen op korte afstand van de fundamenten van de Noordpoort.

‘De afmeting van de poort is een zo waarheidsgetrouw mogelijke aanname, op basis van archiefonderzoek, bouwhistorisch onderzoek en archeologisch onderzoek.’

Zienswijze: Indien het college zich beroept op archeologisch onderzoek, dan betwijfelt Stichting Noordpoort of die volledig was, aangezien bij de recente opgravingen in november 2020 veel meer restanten van het monument zijn gevonden dan eerder aangenomen ten tijde van de ontwerpfase.

Advies: Omdat het college niet kan vertrouwen op de informatie die beschikbaar is, vindt Stichting Noordpoort dat herbouw van een bouwwerk in welke vorm en maat dan ook op de restanten niet opportuun is.

‘Ook wordt de Dijkstraat heringericht.’

Zienswijze: Het college en de gemeenteraad pretenderen een participatieproces te hebben gefaciliteerd, doch een substantieel aantal van de bewoners van de Dijkstraat ontkent aan dit participatieproces deelgenomen te hebben. Het voornemen is, met betrekking tot dit onderdeel, dan ook onvoldoende zorgvuldig voorbereid.

Advies: Stichting Noordpoort adviseert om een gedegen onderzoek te doen naar de mening van de bewoners van de Dijkstraat door een informatiebijeenkomst met uitgebreide planvorming te organiseren.

‘Om de beleving van Bastion IX te vergroten is een voorstel gemaakt voor de beleving en verlichting op en rond het bouwwerk.’ ‘Het idee is om informatie over de geschiedenis te delen via geluid, licht en reliëf op de houten balkenstructuur.’

Zienswijze: Verlichting en beleving op de historische plaats van Bastion IX is zeker een noodzaak. Doch Stichting Noordpoort verzet zich tegen deze noodzaak, omdat het bouwwerk zeer ongewenst is. Om de historie te beleven is een dergelijk bouwwerk niet noodzakelijk. Dit kan ook op een minder ingrijpende wijze, zoals het juist laten zien van de opgravingen.

Advies: Stichting Noordpoort is van mening dat ingezet moet worden op het verder uitgraven van de fundamenteën van het monument op Bastion IX, waarop dan zeker een andere en veel betere beleving met licht of andere moderne technieken zoals virtuele tour via een app te realiseren is. Ideeën te over.

1. Het ontwerpbesluit omgevingsvergunning

- 1) Het (ver)bouwen van een bouwwerk
- 2) Het uitvoeren van een werk, geen gebouw zijnde of van werkzaamheden, ingevallen waarin dat bij een bestemmingsplan is bepaald. (Het uitvoeren van een werk)
- 3) Het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan (Het afwijken van het bestemmingsplan)
- 4) Het wijzigen van een (Rijks)monument. (Handelingen met gevolgen voor beschermde monumenten)

Ad 1) Het (ver)bouwen van een bouwwerk

Het door de ‘gemeente/Oers’ voorgestelde plan is geprojecteerd op grond met de bestemming "Groen" (g) en de medebestemming "Waarde - Cultuurhistorie – 1", "Waarde – Archeologie – 1" en "Waterstaat - Waterkering".

Zienswijze: Stichting Noordpoort verwijst naar de diverse spreekrechten tijdens commissie- en raadsvergaderingen, waarin zij aangeeft, dat zij tegen de bouw van een bouwwerk op deze locatie is. (zie bijlagen)

Advies: De voorgestelde bestemmingswijziging kan naar de mening van Stichting Noordpoort achterwege blijven.

Ad 2) Het uitvoeren van een werk, geen gebouw zijnde of van werkzaamheden, ingevallen waarin dat bij een bestemmingsplan is bepaald (Het uitvoeren van een werk)

- a. Ten behoeve van de door 'gemeente/Oers' voorgestelde reconstructie van de poort op de funderingsresten en de opwaardering van Bastion IX moeten graaf- en grondwerkzaamheden worden uitgevoerd.

Zienswijze: Stichting Noordpoort is het eens met de graaf- en grondwerkzaamheden, doch niet ten behoeve van het realiseren van het voorgestelde bouwwerk, maar om de restanten van de Noordpoort uit te graven, te onderzoeken op historische waarde en te behouden voor de toekomst.

Advies: De graaf- en grondwerkzaamheden dusdanig uit te voeren dat zo min mogelijk schade wordt aangebracht aan de fundamenteën van het monument.

Opmerking: Wat Stichting Noordpoort verbaast, is dat dit ontwerp al is uitgewerkt, terwijl nog geen onderzoek is gedaan naar de fundamenteën en restanten van de Noordpoort. Naar nu blijkt bij de proefsleuven van ADC Archeoprojecten in november 2020 zijn er veel meer restanten ontdekt dan vooraf door 'gemeente/Oers' van uitgegaan is. Dit is de verkeerde volgorde en schaaft de al kwetsbare restanten van het monument. Eerst onderzoeken... dan plannen maken, is de juiste volgorde.

- b. De 'gemeente/Oers' stelt dat de werkzaamheden niet in strijd zijn met de regels die zijn gesteld in artikel 19.5.3 van het bestemmingsplan 'Vesting', gelet op het ontwerp van het plan en het positieve advies van de monumentencommissie;

Er kan alleen een vergunning worden verleend indien:

1. daarvoor de landschappelijke, natuurlijke, cultuurhistorische en/of archeologische waarden van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast, dan wel de mogelijkheden voor het herstel van die waarden niet onevenredig c.q. onherstelbaar worden verkleind;
2. mede gelet op de te hanteren materialen daarmee geen afbreuk wordt gedaan aan de karakteristiek van het beschermd stadsgezicht.

Zienswijze:

Stichting Noordpoort is van mening, dat de te verlenen omgevingsvergunning in strijd is met dit artikel. In het archeologisch rapport is het volgende opgenomen:

"Gebaseerd op de informatie die op dit moment beschikbaar is wordt het bastion gedeeltelijk met 1m-mv verdiept, waardoor het metselwerk, de fundering van de Noordpoort en de stadsmuren voor een groot deel worden bloot gelegd. De nog aanwezige archeologische resten zullen worden bedreigd door de voorgenomen ingrepen." En "...verstoring van de archeologische waarden kan worden beperkt door het minimaliseren of voorkomen van bodemingrepen, door het ontwerp voor de inrichting te optimaliseren."

Hieruit volgt:

- dat sprake is van (onevenredige) bedreiging (aantasting) van de archeologische waarden en;
- dat deze aantasting niet kan worden hersteld, maar alleen kan worden geminimaliseerd.

Bovendien ligt de locatie in het gebied met de hoogste waarde van het beschermd stadsgezicht. Het gebied met deze waarde is onder andere van belang voor de aard van de toegepaste materialen voor de bebouwing en openbare ruimte. De aard van de toegepaste materialen is op deze locatie steen. Het bouwwerk is voorzien in hout. Doordat het houten bouwwerk hoog boven het stenen bastion uitsteekt, zal dit afbreuk doen aan de bestaande aard van de toegepaste materialen. Om die reden is het bouwplan dus in strijd met artikel 19.5.3 onder b van de bestemmingsregels.

Advies: Stichting Noordpoort adviseert het college, gemeenteraad en 'gemeente/Oers' af te zien van de bouw van een houten bouwwerk en onderzoek te doen naar de kansen die de opgravingen hebben opgeleverd, de restanten te conserveren en te behouden.

- c. De 'gemeente/Oers' verwijst naar het positieve advies van de monumentencommissie.
Zienswijze: Stichting Noordpoort vraagt zich in alle oprechtheid af, hoe de monumentencommissie tot een positief besluit kan komen om de historische fundamente met een kunstwerk te 'verfraaien'. Nu valt over smaak niet te twisten, maar over het behoud van monumentale objecten, die een grote rol hebben gespeeld in de vaderlandse geschiedenis, wel. Te denken valt aan 'Libertatis Primitiae', Eersteling der vrijheid.
Advies: Stichting Noordpoort vraagt om inzage in het besluit en de overwegingen van de monumentencommissie, waaruit dit positieve besluit is voortgekomen.

Ad 3) Het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan (Het afwijken van het bestemmingsplan)

- a. Bij dit onderdeel wordt gesproken over een m.e.r.-beoordelingsbesluit, dat is genomen op 9 november 2020.
Zienswijze: Stichting Noordpoort hoort nu voor het eerst van een m.e.r.-beoordelingsbesluit. Aangezien de inhoud hiervan niet bekend is, kan hierop niet gereageerd worden.
Advies: Stichting Noordpoort dringt aan op publicatie van dit besluit op de website van de gemeente Brielle bij dit onderwerp, zodat de inhoud voor iedere belangstellende ter inzage ligt in het kader van openbaarheid van bestuur.
- b. Er heeft geen behoorlijke belangenafweging plaatsgevonden.
Zienswijze: Bij beantwoording van de vraag of medewerking kan worden verleend aan afwijking van het bestemmingsplan, moeten alle betrokken belangen worden gewogen. Zoals blijkt uit de vele handtekeningen die in korte tijd zijn opgehaald tegen het bouwwerk, volgt dat er bij de (direct betrokken) Brielse bevolking grote weerstand bestaat tegen dit bouwwerk.
Uit vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, bijvoorbeeld de uitspraak van 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1746 en ook de uitspraak van 26 oktober 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2830, volgt dat het bestaan van alternatieven tot onthouding van medewerking aan een afwijking van het bestemmingsplan noopt, indien op voorhand duidelijk is dat door verwezenlijking van een alternatief een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aanmerkelijk minder bezwaren. Uit de ruimtelijke onderbouwing volgt dat het doel van het bouwplan is dat de historische locatie beleefd kan worden. En dit moet dan gerealiseerd zijn voor 1 april 2022, omdat dan groots zal worden uitgepakt in verband met het 450e herdenkingsjaar. De aanvraag is ingediend door 'gemeente/Oers' zelf. Dit legt een grotere druk op het college en gemeenteraad als planbeoordelaar om te bezien in hoeverre er een alternatief voorhanden is met een gelijkwaardig resultaat en met aanmerkelijk minder bezwaren. Het gemeenteraadslid, mevrouw Dudink, heeft een concreet alternatief benoemd.
Advies: Door de archeologische vondsten te verduidelijken en te onderstrepen en zichtbaar te houden en te maken ontstaat een gelijkwaardig resultaat, namelijk de beleving van de historische locatie. De archeologische vondsten kunnen juist als attractie worden gerealiseerd. Daarvoor is het niet nodig om de archeologische waarde aan te tasten, zoals het houten bouwwerk doet, terwijl juist wel een beleving van de historische locatie kan worden gerealiseerd. Gelet op alle reacties op social media is wel duidelijk dat een dergelijk plan op aanzienlijk minder bezwaren zal stuiten.
Naar de mening van Stichting Noordpoort is het college daarom onzorgvuldig geweest in de gemaakte belangenafweging. Het bestaande alternatief dat met veel minder kosten en veel minder bezwaren kan worden gerealiseerd, terwijl hetzelfde doel wordt bereikt, had moeten worden onderzocht. Temeer nu de gemeente zowel aanvrager ('gemeente/Oers') als vergunningverlener (het college) is. Mevrouw van Oers is gemandateerd door het college.

Ad 4) Het wijzigen van een (Rijks)monument (Handelingen met gevolgen voor beschermde monumenten)

- a. Er ligt een principevoorstel van de bevestiging van de houten constructie op het bestaande metselwerk voor ter goedkeuring.

Zienswijze: Op 8 december 2020 heeft J.G.K. Ravenstijn Betonboringen een 8-tal boringen tot 3-4 meter diepte en een doorsnede van ongeveer 10 cm uitgevoerd in de fundamente van het monument. Daaruit is gebleken dat er lagen van beton zijn aangetroffen. Kenners zeggen dat dergelijke lagen de fundatie zwakker maakt en verschuivingen van de fundaties kan veroorzaken. Stichting Noordpoort is van mening dat met dit gegeven een bouwwerk onmogelijk kan worden gerealiseerd op de fundamente. Tevens is met de boringen schade toegebracht aan het monument, hetgeen in strijd is met de richtlijn van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, die dit als cruciaal punt hadden aangegeven. Stichting Noordpoort ziet met grote belangstelling de bevindingen van de RCE inzake deze aangetroffen details van de fundamente tegemoet.

Advies: Stichting Noordpoort adviseert het college alsmede 'gemeente/Oers' af te zien van het bouwen van een bouwwerk op de fundamente van het monument.

- b. Het metselwerk van de stenen beer krijgt geen oppervlaktebehandeling t.b.v. de visualisering van de looproute van de Geuzen.

Zienswijze: In het ontwerp is op de stenen beer een houten route gesitueerd naar het bouwwerk. Deze route zou net als het bouwwerk vervaardigd worden van accoyahout. Het college kan in de bijlagen lezen waarom Stichting Noordpoort het gebruik van accoyahout zeer onwenselijk acht, omdat de chemische behandeling van het te gebruiken hout de stenen beer zal aantasten.

Advies: Stichting Noordpoort adviseert zowel het college als 'gemeente/Oers' af te zien van het bouwen van een (houten) bouwwerk met route op de stenen beer.

Resumé:

Stichting Noordpoort is van mening dat op grond van het bovenstaande de omgevingsvergunning van 'Groen' naar 'Maatschappelijk' niet verleend moet worden.

Stichting Noordpoort benadrukt nogmaals dat een alternatief waarbij de vondsten zichtbaar blijven, het historische karakter behouden blijft, de archeologische waarden gerespecteerd worden en daarmee een historische beleving een enorme impuls krijgt, de voorkeur verdient boven een houten bouwwerk (in de volksmond genoemd 'skelet').

Stichting Noordpoort handelt vanuit het belang van het behoud van het historisch beeld en karakter van Brielle, vanuit het belang van behoud en herstel van historische bebouwing en monumenten en voorwerpen van geschiedenis, kunst en landschap en het belang van de cultuurhistorische waarden in met name Brielle. Ten tijde van dit schrijven zijn reeds meer dan 1.600 handtekeningen geregistreerd tegen de bouw van een houten bouwwerk. Daarnaast kan op social media en in de dagbladen gelezen worden, dat vele partijen zich scharen achter het standpunt van Stichting Noordpoort. Stichting Noordpoort acht de wijze, waarop dit bouwplan tot stand is gekomen onzorgvuldig. Daaraan maken zowel het college als de gemeenteraad zich schuldig. Het alternatief zal beduidend minder kosten met zich mee brengen en op grotere steun van de inwoners van Brielle rekenen.

2. (Ontwerp) Verklaring van geen bedenkingen ten behoeve van de bestemmingswijziging ter plaatse van Bastion IX te Brielle

- 1) Communicatieproces c.q. participatieproces is niet transparant verlopen (zie de bijlagen Spreekrechten):
 - a. Onduidelijkheid over de bedoeling van bijeenkomsten, bv informatiebijeenkomst of inspraakbijeenkomst. Daar waar inwoners de bijeenkomsten hebben ervaren als informatie, beoordeelt het college deze als inspreekbijeenkomsten;
 - b. Onduidelijkheid over de keuze voor en de inbreng van geparticipeerde groeperingen. Het lijkt erop, dat het een geselecteerd gezelschap betrof, dat samen met het college, 'gemeente/Oers' en RO-AD het ontwerp tot stand heeft gebracht. Stichting Noordpoort is van mening, dat meer partijen en inwoners actief benaderd hadden kunnen en moeten worden, temeer omdat het monument een belangrijke peiler van de historie van Brielle belichaamt. Stichting Noordpoort wil inzage in de lijst van participanten:
 - i. Welke historici?
 - ii. Welke archeologen?
 - iii. Welke historische verenigingen?
 - iv. Welke buurtbewoners?
 - v. Welke kunstenaars?
 - vi. Welke architecten?
 - vii. Wie van de kanonnen en affuiten?;
 - c. Coronatijd speelt een grote rol in het participatieproces. Inwoners kunnen commissie- en raadsvergaderingen niet bijwonen, dus is voor zowel het college, gemeenteraad als 'gemeente/Oers' niet duidelijk hoeveel weerstand er daadwerkelijk vanuit de inwoners van Brielle is;
 - d. Het informatieproces heeft tijdens de zomervakantie van 2020 plaats gevonden.
- 2) Handtekeningen opgehaald door Stichting Noordpoort:

Steeds wordt door zowel het college, de gemeenteraad als 'gemeente/Oers', de waarde van de hoeveelheid handtekeningen onderschat. Inmiddels zijn er meer dan 1.600 mensen, die zich actief tegen het voorgenomen ontwerp hebben uitgesproken. Op een adressenbestand van zo'n 6.000 in Brielle maakt dat inmiddels al 20-25% van de inwoners. Ter illustratie: op één avond heeft Stichting Noordpoort bij zo'n 200 huizen aangebeld, slechts twee mensen tekenden niet en dan nog omdat ze direct bij de politiek betrokken waren;
- 3) Financiën (zie de bijlagen):
 - a. Onderbouwing van de begroting zowel op de oprichting van het bouwwerk als de onderhoudskosten van het bouwwerk (regulier en incidenteel) is nog steeds niet verstrekt door het college;
- 4) Ontwerp bouwwerk (zie ook bijlagen ter onderbouwing):
 - a. is in strijd met beschermd stadsgezicht;
 - b. is niet hufferproef, erg vandalismegevoelig en gebruik van brandbaar materiaal;
 - c. nodigt niet uit tot sociale controle, gezien de locatie is dat echt een illusie;
 - d. verrommelt de huidige 'skyline' van Brielle, die sterk de historische waarde van Brielle benadrukt en die behouden moet blijven voor de toekomst.
- 5) Alternatief:

Er is een alternatief op dezelfde locatie voorhanden. Met dit alternatief wordt hetzelfde doel bereikt, terwijl daartegen veel minder bezwaren zijn en de kosten vele malen lager zijn. Het alternatief is ook door gemeenteraadslid mevrouw Dudink naar voren gebracht. Hierboven heeft Stichting Noordpoort aangegeven dat zowel het college als 'gemeente/Oers' een onzorgvuldige belangenafweging heeft gemaakt. Dit had de gemeenteraad, moeten onderkennen toen zij het voornemen vaststelde om een verklaring van geen bedenkingen te verlenen. Temeer daar raadslid, mevrouw Dudink, het alternatief concreet benoemde.

6) Archeologisch rapport:

Inmiddels zou het archeologisch rapport beschikbaar moeten komen. Volgens ingewijden zijn veel meer details en resten gevonden dan vooraf ingeschat. Stichting Noordpoort kan zich vinden in het voorstel van mevrouw Dudink om daar meer onderzoek naar te doen en die resten bloot te leggen, goed te conserveren en voor het publiek beschikbaar te maken.

7) Transparantie in het proces van indienen van zienswijzen:

Stichting Noordpoort citeert uit ' Raadsbesluit d.d. 27-10-2020 7.03. Omgevingsvergunningaanvraag afgeven verklaring van geen bedenkingen Bastion IX':

"...dat het bovendien de voortgang bespoedigt als deze ontwerpverklaring van géén bedenkingen geldt als definitieve verklaring van géén bedenkingen, als er geen zienswijzen worden ingediend, waarna het college van burgemeester en wethouders de omgevingsvergunning kan verlenen."

Zienswijze: In de tekst op de website van de gemeente Brielle wordt niet nadrukkelijk gesproken over het indienen van zienswijzen op de ontwerpverklaring van geen bedenkingen afgegeven door de gemeenteraad. Tevens wordt aangegeven, dat zienswijzen kunnen worden ingediend bij het college van burgemeester en wethouders. Dat is onjuist. Zienswijzen op de ontwerpverklaring afgegeven door de gemeenteraad dienen te worden gericht aan de gemeenteraad en zienswijzen op het ontwerpbesluit omgevingsvergunning aan het college.

Advies: Voor nu en in de toekomst adviseert Stichting Noordpoort helder en transparant te communiceren over de wijze van indienen van zienswijzen op welk ontwerp of plan dan ook.

Resumé:

In de raadsvergadering van 27 oktober 2020 heeft mevrouw Dudink voorgesteld om het besluit over de verklaring van geen bezwaar aan te houden, totdat meer onderzoek zou hebben plaatsgevonden. Helaas heeft dit voorstel het niet met de meerderheid van de gemeenteraad gehaald. Stichting Noordpoort verzoekt het college af te zien van het verlenen van een omgevingsvergunning en de gemeenteraad af te zien van een definitieve verklaring van geen bedenkingen.

Tot slot:

- Waar gesproken wordt over 'fundamenten' kan ook 'fundering' van toepassing zijn;
- Waar gesproken wordt over 'college' kan ook wethouder Schoon als individu van toepassing zijn;
- Waar gesproken wordt over 'gemeente/Oers' kan ook het college van toepassing zijn.

Indien gewenst kan Stichting Noordpoort de zienswijzen en adviezen mondeling toelichten.

Met vriendelijke groet,
Namens Stichting Noordpoort,

B. Middel,
Voorzitter

H.A. Kampers,
Secretaris

Bijlagen: alle insprekstukken 9x en het smeekschrift

In cc verstuurd aan:

- Gemeenteraad van de gemeente Brielle
- Spelersgroepen van het 1-Aprilfeest
- 1-April vereniging
- Kanonnen en affuiten
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Monumentencommissie